

Albert RÀFOLS CASAMADA: *Signe d'aire*. Barcelona, Curial Edicions Catalanes, 1976. (Col. «Llibres del Mall», núm. 23.) 281 ps.

Signe d'aire és el títol que duu el recull que comprèn l'obra poètica produïda entre el 1968 i el 1976 per Ràfols Casamada (Barcelona, 1923), ben conegut com a pintor i pedagog (director de l'escola «Eina», a l'avantguarda de la plàstica i el disseny dels anys seixanta). Dispersa i inèdita la seva producció literària anterior, ens arriba a les mans aquest recull, l'oportunitat del qual no podem sinó aplaudir. És difícil decidir-se sobre les interrelacions entre l'obra plàstica i la literària en un mateix autor; val a dir que, en això, Ràfols té precedents il·lustres: Dalí, Picasso, Miró, Blake, Rousseau, Klee (d'aquests tres se'n va ocupar, i no sense èxit, Roman Jakobson) o Michelangelo en són exemple; per la diversitat del medi, conclouríem de seguida que plàstica i poesia tenen poc o gens a veure, però no és excessiu de preveure l'equivocació. No cal cercar una similitud material, efectiva: és quasi impensable; hem d'anar al centre de la imaginació creadora, al nucli on s'articulen sensibilitat personal, saviesa tècnica i *Weltanschauung*. En termes positius: hi ha una relació constatable entre la pintura i la poesia de Ràfols, i aquesta relació és perceptible en l'origen, en el focus creador. Qui ha pogut contemplar quadres de Ràfols no podrà negar les similituds cromàtiques amb les dels colors a què els poemes fan esment. Sense intenció de prosseguir una exploració per a la qual aquest lloc no és l'adequat, bastarà de precisar que postulada la relació nuclear entre pintura i poesia, l'obra poètica de Ràfols té un interès propi indiscutible. Podríem parlar d'una obra de maduresa, tot ho autoritza: domini verbal, seguretat tècnica, vastetat de referències, agilitat imaginativa. Què és, però, el que singula-

ritza aquest recull? Jo diria que el continu assalt al llenguatge; el poema és intentat des de les perspectives més agosarades, amb els procediments més diversos i fins contraposats. Les possibilitats i les limitacions del fenomen poètic són investigades en posar a prova Ràfols el llenguatge i tesar-lo fins a graus inèdits: des de la concentració convencional del sonet. (*Quan ombra i ombra encaixen malament*) fins a l'absoluta dispersió dels mots per la pàgina (*Tardors*) s'obre un matisat ventall de provatures entre les quals trobarem els poemes on la paraula ocupa un primer terme, oferta a l'ull i a la ment. Diríem que Ràfols posa tot l'èmfasi en el material, en el llenguatge, i hi realitza el que Jakobson o Mukafovsky han analitzat amb tanta eficàcia: la funció poètica, la frontalització del llenguatge; el text instaura una realitat pròpia i ens la fa patent en el curs d'una lectura que es complau en la reveladora topografia del discurs. Per obtenir-ho, Ràfols acut tant al poema muntat damunt figures geomètriques (les quals en ocasions li permeten de manipular les paraules i separar-ne les parts incitant-nos a fixar la nostra atenció en la materialitat de la grafia) com al poema en el qual el llenguatge habitual de la lírica hi és elaborat en una direcció ben personal. Amb *Signe d'aire*, Ràfols s'insereix per la varietat i l'excel·lència de la seva aventura poètica, tan singular i tan arrelada en el món de la cultura, en la tradició avantguardista catalana, dins la qual, i al costat de noms de crèdit ben acceptat (Brossa, Salvat, Foix), ocupa, ha d'ocupar, un lloc preminent.

ENRIC SULLÀ

Francesc PARCERISAS: *Dues suites*. Epíleg de J. M. SOBRÉ. Premi Joan Alcover 1975. Barcelona, Edicions 62, 1976. (Col. «Els Llibres de l'Escorpí», Poesia, núm. 38.) 58 ps.

Dues suites és el darrer dels sis reculls de poemes que Francesc Parcerisas ha anat publicant amb remarcable regularitat i consta de dues sèries de nou poemes cadascuna. Escrites en dues tongades, els anys 1973 (la primera *suite*, que dugué de primer el títol de *Nou poemes*) i 1974-1975, marquen un gir important respecte a la seva obra «ex-

trovertida», assumint-la i completant-la més que no pas rectificant-la, com es remarca en el lúcid Epíleg de J. M. Sobré, que, datat el 1974, analitza els nou poemes de la primera *suite*.

Amb aquest llibre, Parcerisas afirma el valor de la poesia en tant que producte de reflexió sobre la pròpia realitat o sobre una